

POROČILO PRIPRAVE NA TERENSKO DELO

RIBOLOV V KOPRSKEM PRIMORJU

Ribolov ima na slovenski obali že dolgo tradicijo, saj je morje bogato z različnimi morskimi sadeži. S tem pa se je začel boj za

prevlado na morskem ozemlju. S problemom meje med Slovenijo in Hrvaško se srečujemo že kar nekaj let, zato želim v poročilu ugotoviti za kaj se sploh gre. Moj cilj je tudi opredeliti ribolov s političnega vidika in ali je to v Sloveniji dejavnost, ki jo lahko ukinemo. Na kratko želim opisati ribjo tovarno Delamaris Izola ter prikazati graf ulova rib. Za začetek pa malo zgodovine ribištva.

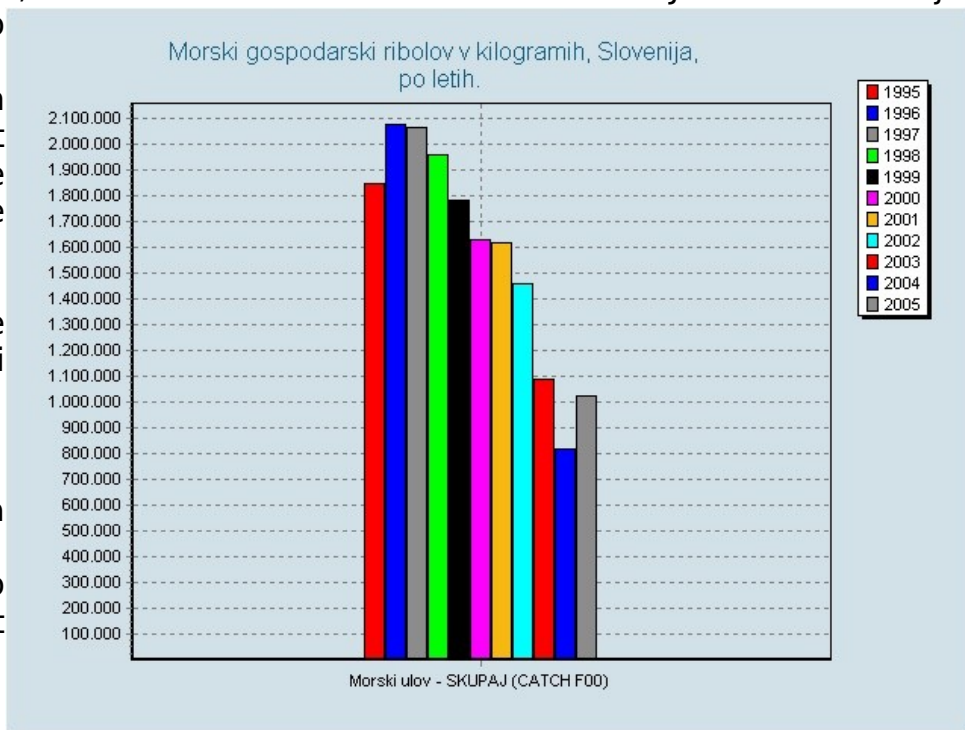
S svojim naravnim bogastvom je morje pritegnilo že prazgodovinskega človeka. Domnevamo lahko, da se je že neolitski človek ukvarjal z ribištvom. Na začetku je najverjetneje lovil z rokami, redke arheološke najdbe pa nam kažejo, da je poznal že trnek in harpuno. Uporabljal je lanene mreže, z deblaki pa se je odpravljaj na ribolov daleč od obale. Z odkritjem kovin je človek začel uporabljati kovinske trnke, mreže iz lanenih in brnistrih vlaken ter keramične ali svinčene uteži. Rimljani so načine ribolova prevzeli od Grkov. Na slovenskem so si že od 10. stoletja dalje delile ribolovno pravico komune in zemljiška gospostva; piranska komuna je imela v posesti kar štiri ribje rezervate. Največji ribji rezervat se je razprostiral ob zunanem robu Sečoveljskih solin in ob kraški obali do starega kamnoloma Kanegra. Značilnost ribjih rezervatov je bil lov na ciplje. Prvi pisni vir o lovu v Piranskem zalivu sega v začetek 13. stoletja. Sprva je bila lovna pravica v domeni plemstva in cerkve, kasneje ribiških zadrug in podjetij. Ciplji so se v jate zbirali pred glavnim pomolom v Portorožu in so jih lovili z do 1300 metrov dolgimi mrežami. Ribičem so priskočili na pomoč delavci iz solin, da so mrežo, polno cipljev, lahko potegnili na breg. Do 19. stoletja je bilo središče slovenskega morskega ribištva v Križu, kjer so lovili tune z bragovci, značilnimi čolni. V srednjem veku so bila ribiška plovila predvsem barke veslače, ki so bile odprte in so jih poganjali s tremi ali štirimi vesli ali majhnimi jadri, katerim se je kasneje pridružilo krmilo. V 20. stoletju so z uporabo sodobnih pripomočkov (sonarjev) in novih tehnik ribolova, stari načini ribolova tonili v pozabo, povsem pa se je spremenil tudi način življenja ribičev.

V 2. polovici 19. stoletja so začeli vzdolž jadranske obale odpirati niz tovarn za predelavo plave ribe. Leta 1890 so v Kopru prvič odprli enega izmed takih obratov. Tovarne so močno vplivale na življenje domačinov. Med svetovnim vojnama so se večjim tovarnam Ampelea, Arrigoni in De Langlade pridružile še nekatere manjše. Proizvodi izolskih tovarn so zasloveli po svetu, saj so jih izvažali v številne tuje države. V ribjih tovarnah je bila zaposlena predvsem ženska delovna sila, na ribiških ladjah pa so delali predvsem moški. 1. januarja 1959 je bil v Izoli zaradi lažjega organiziranja proizvodnje in prodaje izdelkov ustanovljen Kombinat konzervne industrije Delamaris, ki je deloval do leta 1973. V njem so združili izolski tovarni Iris, ki naj bi predelovala ribe in Argo za predelovanje drugih živilskih proizvodov, koprsko tovarno Ikra in Izvozno-uvozno podjetje Delamaris. Po letu 1962 so

zaradi pomanjkanja domačih rib za predelavo preusmerili proizvodnjo v predelavo sadja in zelenjave ter proizvodnjo jušnih koncentratov ter mešanih ribjih konzerv. Leta 1992 je bilo ustanovljeno podjetje Holding Delamaris, v katerega so bile vključene vse ribiške panoge; ribištvo na morju, gojenje rib, predelovalna industrija in izvoz rib. Leta 1997 je bilo končano lastninsko preoblikovanje in nastala so štiri nova podjetja; Delamaris, Delmar, Riba in Frigomar. Pri nas v tovarni uporabljajo postopek »Uso Nantes«, ki sodi med najstarejše načine predelave sardin. Po tem postopku ribe, ki jim predhodno odstranijo glave in drobovino ter jih namočijo v nasičeno slanico, zložijo na kovinske rešetke, kjer se odcedijo in osušijo. Na rešetkah jih kuhajo v pari ali vodi. Kuhane in ohlajene ribe prirežejo na primerno dolžino, zložijo v pločevinke, zalijejo z oljem ali omako, zaprejo in sterilizirajo.

Slovensko morje se je po razmejitvah konec obeh svetovnih vojn skrčilo na približno 47 km obale v istrskem delu plitvega Tržaškega zaliva. Toda ta del je poleg Trsta, Benetk in Reke izjemno pomemben za Slovenijo in Srednjo Evropo, ker jima Luka Koper odpira vrata v svet. Za ribogojstvo je še vedno zelo primeren Piranski zaliv, saj ribogojništvo daje približno tretjino rib, ki jih pokupijo ljudje in predelajo v ribiški industriji. Slovenski morski ribolov se je zelo poslabšal, ker smo sedaj vezani le na naše majhno teritorialno morje. Naši ribiči to zelo občutijo; ko so leta 1985 lahko lovili na širnem Jadranskem morju

je bilo ulovljenih 6468 ton rib, deset let pozneje pa le tretjina tega. Čeprav se ulov z leti manjša, lokalni ribiči pravijo, da velikokrat ulovijo celo več kot sosedje Hrvači. Največ

ulovijo skuš, orad, cipljev in ogromno malih šparov. Za prihodnost slovenskega ribolova pravijo, da je glavni problem v tem, da se popolnoma nič ne vlaga, žal pa nimamo pogojev, da bi se ribe same toliko razmnoževale. Pri nas je velik problem ta, da je zaradi vleke z

mrežami postalo morsko dno ravno in čisto brez kakršnegakoli zavetja za ribe. Če se ima riba kam skriti, se bo tam tudi zadrževala, a ker tega pri nas ni, tudi ni veliko rib. Ribiči se bojijo, da se jim, če država ne bo posredovala, čez nekaj let obetajo hudi časi in da bo še ta majhen del morja, ki ga imamo, postal izropan in neuporaben za ribolov.

Še en izmed večjih in najbolj aktualnih problemov pa je problem morske meje med Slovenijo in Hrvaško. V Sloveniji niso vsi enotnega mnenja in prepričani, da se slovenska oblast dovolj premišljeno obnaša do svoje južne sosede: »Vsekakor bi morali umiriti strasti in na vsaki strani nekoliko popustiti. Slovenski zakon o ekološki coni bi morali umakniti. Hrvaška bi morda z minimalno odškodnino dovolila preživeti peščici naših ribičev. Slovenski parlamentarci so odločali o ekološki coni, ne da bi vedeli, kje je. Z dosedanjim obnašanjem in s politiko do morja pa so največ izgubili slovenski ribiči,« pravi Josip Rugelj, strokovnjak za pomorsko pravo iz Pirana, ki je prepričan, da je Hrvaška v veliko boljšem položaju. Pravi, da bodo Hrvati vztrajali pri sredinski črti, ker se sklicujejo na konvencijo OZN o pomorskem pravu. Določili so, da za ribiče veljajo zakoni države iz katere prihajajo. To pomeni, da za slovenske ribiče veljajo slovenski zakoni tudi ko lovijo na hrvaškem območju in obratno. Težav seveda sploh ne bi bilo, če bi bila zakonodaja v obeh državah enaka ali vsaj podobna, vendar temu ni tako.

Slovenski ribolov ima že zelo dolgo tradicijo. Z ribištvom in gojenjem rib ter delom v predelovalnih tovarnah se ukvarja večina prebivalstva Koprškega primorja. Čeprav naše majhno morje ni več tako bogato kot je bilo včasih, je ribolov še vedno ena izmed pomembnejših panog, zato bi jo bilo nesmiselno ukiniti. K propadu morskega življenja v naših vodah je največ pripomogel ravno človek sam; zaradi vleke z mrežami (t.i. globinska koča) je morsko dno postalo popolnoma ravno in čisto, brez kakršnegakoli zavetja. Zaradi tega se riba nima kam skriti in se zato tam tudi ne zadržuje. K sreči imamo v okolici dve stari potopljeni ladji, ki delujeta kot popolno zavetišče, in tam je ribolov vedno dober. Vendar če se bo tako nadaljevalo, za ribištvo kmalu ne bo več prihodnosti. In prav tako ne za Izolsko predelovalno tovarno Delamaris, kjer predelujejo ribe po postopku »Uso Nantes«, ki sodi med najstarejše načine izdelave sardin. Problem predstavlja tudi morska meja med Slovenijo in Hrvaško, za katero se ne morejo zediniti kje naj bi potekala. Ne eni, ne drugi nimamo enakih zakonov za ribolovna območja, zato med ribiči velikokrat pride tudi do posredovanja policije.

VIRI IN LITERATURA:

- dr. Avguštin Lah: Voda-vodovje, poglavitni življenjski vir narave in gospodarstva
- www.slovensko-morje.net/sm_staro/gospodarstvo/ribistvo
- <http://www.ribiska-zveza.si>
- http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=687
- 24ur.com, Ljubljana, dne 12.8.2005
- <http://sl.wikipedia.org/wiki/Ribolov>
- Zakon o ratifikaciji Pogodbe med Vlado Republike Slovenije in Vlado Republike Hrvaške o morskem ribolovu, Ljubljana, dne 7. februarja 1996